

Ιστορικά - Έθνικά

■ Έπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη († 4.2.1843)

Οἱ τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Γέρου τοῦ Μοριά*

«Τώρα πὺν πλησίαζε τὸ πέρασμά του στὴν ἄλλη ζωή,
ἤθελε νὰ συγχωρέσει καὶ τὸν μεγαλύτερο ἐχθρό του»

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης πέρασε στὴν ἀθανασία στὶς 4 Φεβρουαρίου τοῦ 1843.

Πολλοὶ πιστεύουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος προαισθάνεται τὸ τέλος του. Δὲν εἴμαστε λίγοι ὅσοι ἔχουμε ἐμπειρίες ἀπὸ προσφιλῆ μας πρόσωπα πὺν ἔδειξαν τέτοια σημεῖα πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό τους. Τέτοια σημεῖα ἔδειξε καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Παλιγγενεσίας.

Τὴν Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ τοῦ ἔτους 1842 εἶχε ἀρχίσει νὰ προαισθάνεται τὸ τέλος του. Πρὶν τὸ ἡλιοβασίλεμα τῆς πολυτάραχης ζωῆς του θέλησε νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὰ μέρη πὺν πολέμησε, νὰ συναντήσῃ γιὰ τελευταία φορὰ τοὺς πιστοὺς συμπολεμιστὲς του καὶ νὰ συγχωρήσῃ ὅσους τοῦ ἔκαναν κακό.

Ζώστηκε τὰ τιμημένα του ἄρματα σὰν νὰ πρόκειται νὰ πάει ξανὰ νὰ συναντήσῃ τοὺς Τούρκους στὴν μάχη καὶ καβάλησε μὲ καμάρι καὶ λεβεντιὰ τὸ πανέμορφο ἄλογό του. Στὰ καπούλια ἔκατσε ὁ μικρότερος γιός του ὁ Πάνος. Ἦταν τὸ στερνοπαῖδι του πὺν εἶχε τὸ ἴδιο ὄνομα μὲ τὸν ἄλλο γιό του πὺν εἶχε σκοτωθεῖ τόσο ἄδικα στὸν ἐμφύλιο σπαραγμό.

* * *

Πραγματικὰ γερασμένος τότε ὁ Κολοκοτρώνης, ἀλλὰ ἀκόμα ἀκμαῖος, ξεκίνησε γιὰ τὸ Μοριά. Ἦ διέλευσή του ἀπὸ κάθε χωριὸ ἢ πόλη θύμιζε γιορτῇ. Οἱ κουμπουριὲς βροντοῦσαν, οἱ καπνοὶ ἀπὸ τὰ κανόνια μαύριζαν τὸν οὐρανό, οἱ καμπάνες κτυποῦσαν ἀσταμάτητα ἐνῶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ ὁ χορὸς ἔδιναν καὶ ἔπαιρναν.

Πέρασε ἀπὸ τὴν Τριπολιτσὰ καὶ σταμάτησε εὐλαβικὰ κἀνοντας τὸν σταυρό του μπροστὰ ἀπὸ τὸ ξερὸ

Ἐλαιογραφία
σὲ μουσαμά.
Διονύσιος Τσόκος
(1861).

κούτσουρο πού είχε απομείνει από τὸν μεγάλο πλάτανο ὅπου κάποτε κρεμοῦσαν οἱ Τούρκοι τοὺς Ἀγωνιστὲς τῆς Ἐλευθερίας. **Ὅ**λοι τότε θυμήθηκαν τὰ λόγια πού είχε πει μπαίνοντας νικητὴς μὲ τὴν Ἄλωση τῆς Τριπολιτσᾶς: «Πόσοι ἀπὸ τὸ Ἔθνος μου καὶ τὴ φαμίλια μου ἔχουν κρεμαστεῖ ἐδῶ!»,... καὶ ἀμέσως μετὰ εἶχε δώσει τὴν διαταγή: **Κ**όφτε το! **Δ**ὲν χρειάζεται πιά! **Οἱ** Τούρκοι δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ξανακρεμάσουν κανένα!».

Στὴν συνέχεια, πέρασε ἀπὸ τὸ Δερβενάκι, ἐκεῖ ὅπου ἡ εὐφυΐα, ὁ στρατηγικός του νοῦς καὶ ἡ τόλμη του διέσωσαν τὸν Ἀγῶνα καταστρέφοντας τὴν πανίσχυρη Στρατιὰ τοῦ Σερασκέρη, δηλαδὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μαχμουτ Πασᾶ, πού τὸν ἀποκαλοῦσαν Δράμαλη, ἐπειδὴ εἶχε γεννηθεῖ στὴν Δράμα. **Σ**τὸ Βαλτέτσι σταματώντας λίγο «νὰ ξαποστάσει», ξαναθυμήθηκε τὴν φονικὴ μάχη, ἀλλὰ καὶ τὴν περήφανη νίκη πού στεφάνωσε τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα.

Ἄφου γύρισε λοιπὸν κάθε γωνιὰ τῆς Πελοποννήσου, ὁ Στρατηγὸς πέρασε ἀπέναντι στὶς Σπέτσες, στὸ νησί τῆς συμπεθέρας του τῆς Μπουμπουλίνας. **Ἐ**κλαφε ἄλλη μιὰ φορὰ καὶ γι' αὐτὴν καὶ γιὰ τὸν ἐπίσης ἀδικοχαμένο γιό του, πού εἶχε παντρευτεῖ τὴν κόρη της. **Εἶ**χαν δολοφονηθεῖ καὶ οἱ δύο!

Στὴν συνέχεια, σὰν καλὸς Χριστιανὸς ἔσπευσε νὰ συγχωρεθεῖ μὲ τὸν Μέξη. **Τ**ὸ ἴδιο ἔκανε καὶ μὲ τὸν Κουντουριώτη στὴν Ὑδρα. **Ἡ** βαθιὰ του πίστη τὸν ἔκανε πάντα νὰ συγχωρεῖ. **Ὅ**πως ἐξιστορεῖ καὶ ὁ Π. Σοῦτσος, «κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του ὑπῆρξε ἀπλοῦς, ἀθῶος καὶ ἥπιος, ὡς βρέφος... **Φ**ιλιότανε μὲ τοὺς παλιοὺς ἐχθροὺς του καὶ μὲ κάθε ἄνθρωπο πού εἶχε φυχαθεῖ».

Ὅμως πάντα ἦταν πραγματικὰ ἀνεξίκακος. **Κ**άποτε πολλὰ χρόνια πρίν, τὸν εἶχε πλησιάσει αὐτὸς πού εἶχε σκοτώσει τὸν ἀδελφό του ἐκτελώντας ἐντολὴ τῶν Τούρκων. **Π**ίστευε ἴσως ὅτι ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ δὲν θὰ τὸν ἀναγνώριζε. **Ἦ**ταν μάλιστα τόσο τὸ θράσος του πού φορώντας τὸν ὀλόχρυσο ντουλαμὰ τοῦ θύματος, τόλμησε νὰ τοῦ ζητήσῃ καὶ μιὰ χάρη. **Ὁ** Κολοκοτρώνης ἀναστέναξε βαθιὰ. **Ἄ**λλος θὰ ὄρμαγε πάνω του νὰ τὸν σκοτώσει. **Αὐ**τὸς ὅμως ἔκανε τὸ ἀντίθετο. **Τ**ὸν δέχθηκε μὲ τὴν καλοσύνη καὶ τὴν ταπεινότητα πού τοῦ ὑπαγόρευε τὸ μεγαλεῖο τῆς γενναίας φυγῆς του. **Δ**ὲν τὸν ἐξυπηρέτησε μόνο, ἀλλὰ τὸν κράτησε φιλόξενα καὶ γιὰ βραδινὸ φαγητό.

Κέρινο ὁμῖωμα.
Μουσεῖο Ἑλληνικῆς
Ἱστορίας.

Στὸ ἴδιο τραπέζι ἔκατσε καὶ ἡ μάνα του. **Μό**-
λις ἀναγνώρισε τὸν χρυσοκέντητο ἐπενδύτη τοῦ
δολοφονημένου παιδιοῦ της, ξέσπασε σὲ κλάμα-
τα. **Μέ**σα στὴν δικαίαν της ἀγανάκτηση τὰ ἔβαλε
μὲ τὸν Στρατηγὸ. «**Π**ῶς βάζεις στὸ τραπέζι μας
τὸν φονιὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου;»,... τοῦ εἶπε μέσα
ἀπὸ τὰ ἀναφιλητά της. **Ἀ**μέσως ὅμως πῆρε μιὰ
ἀληθινὰ Χριστιανικὴ ἀπάντηση ἀπὸ τὸ στόμα
τοῦ μεγαλόφυχου γιοῦ της: «**Σ**ώπασε μάνα,
ἐγὼ τὸν συγχώρεσα καὶ αὐτὸ τὸ τραπέζωμα
εἶναι τὸ καλύτερο μνημόσυνο γιὰ τὸν μακαρίτη
τὸν ἀδελφὸ μου!»,... καὶ μὴ μπορώντας νὰ κρα-
τηθεῖ ἄλλο πιά, ξέσπασε καὶ ἐκεῖνος σὲ κλάματα.

Ὁ ἔφιππος ἀνδριάντας
μπροστὰ στὴν Παλαιὰ
Βουλὴ.

* * *

Τώρα ποὺ πλησίαζε τὸ πέρασμά του στὴν ἄλλη ζωὴ, ἤθελε νὰ συγ-
χωρέσει καὶ τὸν μεγαλύτερο ἐχθρὸ του. **Π**οιὸς ἦταν αὐτός; **Ὁ** Κων-
σταντῖνος Σχινᾶς. **Α**ὐτὸς ποὺ σὰν Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης προσπαθοῦσε
νὰ ἐξαναγκάσει τοὺς δικαστὲς νὰ τὸν καταδικάσουν σὲ θάνατο. **Μ**όνο
δύο ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ὑπέκυψαν. **Ὁ** μόνος 32 ἐτῶν Πρόεδρος Ἀνα-
στάσιος Πολυζωίδης εἶχε ἀπαντήσει τότε στὸν Ὑπουργό: «**Ἐ**ν ὀνόματι
τῆς δικαιοσύνης, καὶ τοῦ ἱεροῦ προσώπου τοῦ Βασιλέως δὲν ὑπογράφω
τὴν καταδίκη! **Π**ροτιμῶ νὰ μοῦ κόψουν τὸ χέρι!». **Τ**ὸ ἴδιο ἀπόλυτος
ἦταν καὶ ὁ ἄλλος ἐπίσης ἐντιμὸς δικαστής, ὁ Γεώργιος Τερτσέτης. «**Δ**ὲν
θὰ μᾶς βρεῖτε συνεργοὺς στὴν δολοφονία δύο ἀνθρώπων!». **Μ**’ αὐτὰ τὰ
λόγια εἶχε ἀπαντήσει στὸν Ὑπουργὸ ἐννοώντας τὸν Κολοκοτρώνη καὶ
τὸν συνακτηγορούμενό του, Δημήτριον Πλαπούτα.

Ὁ Κωνσταντῖνος Σχινᾶς ποὺ εἶχε γίνεи Καθηγητὴς στὸ Πανεπιστή-
μιο, βλέποντας τὸν Ἀρχιστράτηγο τῆς Ἐπαναστάσεως μπροστὰ του λύ-
γισε. **Σ**υναισθάνθηκε τὸ μεγάλο του σφάλμα. **Τ**ότε ὁ Γέρος, μὲ ἕνα βλέμ-
μα γαλήνιο γεμᾶτο καλοσύνη καὶ ἀνωτερότητα, προχώρησε κοντά του,
τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν φίλησε δίνοντάς του γιὰ πάντα τὴν συγχώρεση.

* * *

Ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ τὸ τέλος πλησίαζε. **Ὁ** γιὸς του ὁ Κολίνος
ἦταν πιά σὲ ἡλικία γάμου καὶ ἤδη ἀρραβωνιασμένος μὲ τὴν χαριτωμένη
ἐγγονὴ τοῦ Ἑλληνα Ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας, τοῦ Πρίγκιπα Ἰωάννη
Καρατζᾶ. **Σ**ὰν πατέρας ἤθελε νὰ δεῖ τίς «χαρές του». **Α**ὐτὴ ἦταν ἡ τελευ-
ταῖα του ἐπιθυμία. **Κ**αὶ αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία του ἐκπληρώθηκε!

Ὁ γάμος ἔγινε μὲ μεγάλη λαμπρότητα. **Ἦ**ταν τὸ σημαντικότερο
περιστατικὸ τῶν τελευταίων χρόνων στὴν Ἀθήνα. **Ἡ** Ἐκκλησία γέμισε

Ὁ Κολοκοτρώνης στὴ νεκρική κλίνη.

ἀπὸ Ἑλληνας καὶ Εὐρωπαίους «γαλαζοαίματους», συγγενεῖς καὶ φίλους. Τὴν καλύτερη θέση τὴν πῆραν οἱ συμπολεμιστὲς μὲ τὶς κατάλευκες φουστάνελες καὶ τὰ καλογουλισμένα ἄρματα. Ὁ Βασιλιάς διέταξε τὴν στρατιωτικὴ μουσικὴ νὰ σταθεῖ μὲ μεγάλη στολὴ ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ νὰ παιανίζει χαρμόсуна.

Οἱ ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις κράτησαν τρεῖς ὀλόκληρες μέρες. Μετὰ δύο μέρες, ὁ Κολοκοτρώνης πῆγε στὸν χορὸ στὰ Ἀνάκτορα. Παρὰ τὴν προχωρημένη ἡλικία του ἔσερνε πρῶτος τὸν χορὸ, ἐνῶ οἱ κυρίες καὶ οἱ κύριοι τῆς ἀριστοκρατίας τὸν ἐπευφημοῦσαν θαυμάζοντας τὶς χορευτικὲς του ἱκανότητες καὶ τὶς λεβέντικες φιγούρες του.

Δυστυχῶς ὅμως ἤπιε πολὺ. Ἴσως ἢ πολὺ εὐτυχία νὰ λειτούργησε ἀνασταλτικὰ καὶ νὰ χάθηκε ἐκεῖνη τὴν βραδιά ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ αὐτοκυριαρχία ποὺ τὸν χαρακτήριζαν. Ἴσως ὅμως καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὸν ὀδήγησε ἐκεῖ γιὰ νὰ τὸν πάρει εὐτυχισμένο. Ποιὸς νὰ ξέρει!

* * *

Μεσάνυκτα ὁ Γέρος ἐπέστρεψε στὸ σπῆτι του, ποὺ δὲν βρισκόταν μακριὰ ἀπὸ τὸ Παλάτι. Ἐπεσε βαρὺς στὸ κρεβάτι ἀναστενάζοντας. Σὲ λίγο ὄλοι στὸ σπῆτι κατάλαβαν ὅτι δὲν πάει καλά. Ἀρχισαν νὰ καταφθάνουν οἱ γιατροί. Στὴν διάγνωση ὄλοι τοὺς συμφώνησαν. Τὸ τέλος πλησίαζε.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἔκαναν ὅτι μπορούσαν. Τὸν φλεβοτόμησαν, τοῦ ἔβαλαν βδέλλες καὶ τοποθέτησαν χιόνι στὸ κεφάλι του. Ὅλα μάταια, ὁ Θεὸς ποὺ μᾶς τὸν εἶχε στείλει γιὰ νὰ εἴμαστε σήμερα ἐλεύθεροι εἶχε ἤδη ἀποφασίσει νὰ τὸν πάρει κοντά Του.

Κάποια στιγμή, τὴν ὥρα ποὺ ἡ γενναία φυχή του ἐτοιμαζόταν νὰ ἐγκαταλείψει τὸ ἀνήμερο σῶμα του, ὁ Στρατηγὸς γύρισε καὶ κοίταξε τὰ παιδιὰ του. «Παιδιά μου»,... φιλῆσε «σᾶς ἀφήνω τόσους φίλους ὅσα καὶ τὰ φύλλα ποὺ ἔχουν ὄλα τὰ κλαριά. Φροντίστε νὰ μὴν τοὺς χάσετε».

Ἦταν 11 ἡ ὥρα τὸ πρωῒ τῆς 4ης Φεβρουαρίου τοῦ 1843, ὅταν ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ, ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Παλιγγενεσίας, ὁ θρυλικὸς καὶ φοβερὸς Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ἄφησε τὴν στερνὴ του πνοή καὶ πέρασε στὸ Πάνθεον τῶν Ἡρώων δίπλα στὸν Λεωνίδα, τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο, τὸν Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο, στοὺς συμπολεμιστὲς του Ἀνδρέα Μιαούλη, Ὀδυσσεᾶ Ἀνδρουῦτσο, Ἀθανάσιο Διάκο καὶ τόσους ἄλλους.

Οἱ οἰκεῖοι του τὸν ἐντυσαν μὲ τὴν ἐπίσημη στολὴ τοῦ Ἀντιστρατήγου καὶ τὸν ἔβαλαν εὐλαβικὰ στὸ φέρετρο. Στὰ πόδια του τοποθέτησαν μιὰ Τούρκικη σημαία, λάφυρο τῆς Ἐθνεγερείας ἐνῶ τὸν ἴδιο τὸν σκέπασαν μὲ τὴν Γαλανόλευκη.

Πάνω στο φέρετρο άκούμπησαν τὸ σπαθί, τὰ παρ-
ράσημά του, τὴν περικεφαλαία του καὶ τὶς σπαλέτες
ποῦ φοροῦσε στὰ Ἐπτάνησα σὰν Ταγματάρχης.

Βαρὺ πένθος ἀπλώθηκε παντοῦ. Οἱ σημαῖες
ὑπεστάλησαν ἀμέσως γιὰ νὰ ἐπαρθοῦν μεσίστιες.
Τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ποῦ συνεδρίαζε
ἐκείνη τὴν στιγμή, διέκοψε τὶς ἐργασίες του καὶ
σύσσωμο ἀναχώρησε γιὰ τὸ σπίτι τοῦ Στρατηγοῦ.
Τὰ μαγαζιά ἐκλείσαν καὶ σταμάτησε κάθε ἐργα-
σία. Κηρύχθηκε ἀπὸ τὸν Βασιλιὰ τριήμερο πένθος.
Οἱ στρατιωτικὲς μπάντες ἄρχισαν νὰ περιφέρονται
μὲ πένθιμη μουσική.

Ἦρθε καὶ ἡ ὥρα τῆς κηδείας. Ἡ νεκρῶσιμη
πομπὴ ξεκίνησε ἀπὸ τὸ σπίτι του, πέρασε τὴν ὁδὸ
Ἐρμοῦ καὶ κατέληξε στὴν Ἁγία Εἰρήνη. Τῇ νε-
κροφόρα ἔσερναν τέσσερα ἄλογα καὶ τὴν συνόδευσαν κρατώντας τὶς
ταινίες οἱ Στρατηγοὶ Σὲρ Ρίτσαρντ Τσῶρτς (Church), Τζαβέλλας καὶ
Γιατρᾶκος, οἱ Συνταγματάρχες Πλαπούτας καὶ Μακρυγιάννης καθὼς
καὶ οἱ Σύμβουλοι τῆς Ἐπικρατείας Γεώργιος Κουντουριώτης, Δελη-
γιάννης, Ρενιέρης, Μαῦρος, Καρατζᾶς, Ρώμας καὶ Παλαμήδης.

Τὰ παράσημά του εἶχαν τοποθετηθεῖ τώρα σὲ μεταξωτὰ μαξιλάρια
καὶ ἐφέροντο ἀπὸ ἀνώτερους Ἀξιωματικούς. Ὁ Βασιλιὰς πῆρε θέση
δίπλα στὴν σωρὸ. Ἦταν φανερὰ συγκινημένος! Πάντα ἔτρεφε ιδιαίτερα
αἰσθήματα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ σ' αὐτὸν ποῦ τόσο πολέμησε γιὰ τὰ
μεγαλύτερα ἰδανικά...

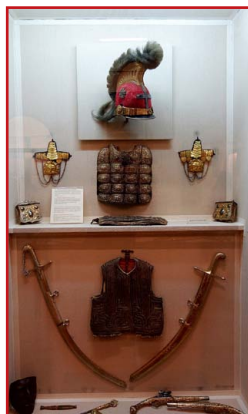
Ἡ Ἐκκλησία εἶχε γεμίσει ἀσφυκτικά. Πλήθος κόσμου κάθε λογῆς.
Χρυσοποικιλτοὶ Ἀξιωματικοὶ καὶ Πρέσβεις μαζί μὲ Ἀκολούθους, φραγ-
κοντυμένοι πολιτικοὶ καὶ κομφὲς κυρίες δίπλα σὲ ἀπλοὺς ἀνθρώπους τῆς
Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου.

Ὁ πατέρας Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος «ὁ ἐξ Οἰκονόμων» ἐκφώνησε
τὸν ἐπικήδειο: «Ἔπεσε λοιπόν, ὦ σεβασμιωτάτη καὶ περιφανῆς ὁμήγου-
ρις καὶ ὁ γενναῖος Ἀντιστράτηγος καὶ Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας καὶ
πρῶν Ἀρχηγὸς τῆς Πελοποννήσου Θεόδωρος Κολοκοτρώνης! Κεῖται
καὶ οὗτος ὁ δυνατὸς ἐν πολέμοις καὶ περικλεῆς ἐν ἀγαθοεργίαις, ὁ τοσαῦ-
τα καὶ αὐτὸς συνάμα μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς Πατρίδος Ἀγωνιστῶν κα-
τορθώσας...».

* * *

Μετὰ τὴν ἐξόδιο ἀκολουθία ξεκίνησαν ὄλοι ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς πέν-
θιμης μουσικῆς. Ἡ πομπὴ πέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὰ Ἀνάκτορα καὶ κα-
τευθύνθηκε στὸ νεκροταφεῖο, ὅπου περιμένε ἀνοιχτὸ τὸ μνήμα.

Ὁ ρομαντικὸς πεζογράφος καὶ ποιητὴς Παναγιώτης Σοῦτσος μὲ δα-

Ἡ ἐξάρτηση, τὰ ὅπλα
καὶ τὰ προσωπικά
ἀντικείμενα τοῦ Θεό-
δωρου Κολοκοτρώνη.

Τὸ ταφικὸ Μνημεῖο
στοῦ Α' Νεκροταφεῖο
Ἀθηνῶν.

κρυσμένα μάτια καὶ μὲ τρεμουλιασμένη φωνὴ ξεκίνησε νὰ πεῖ τὰ τελευταῖα λόγια: «**Ἕλληνες!** Ἄνὴρ μέγας ἐτελεύτησε...». Δὲν μπόρεσε ὅμως νὰ συνεχίσει γιὰ πολὺ καὶ ὁ λαλίστατος λογοτέχνης κλαίγοντας ἀναγ-κάσθηκε νὰ ὁμολογήσει: «... τὸ κυριεύσαν τὴν ψυχὴν μου πένθος παραλύει τὴν λαλιάν μου». **Ἔ**τσι ὁ τελευταῖος ἀποχαιρετισμὸς δὲν ὀλοκληρώθηκε.

Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ δέχθηκε φιλόξενα τὸν μεγάλο Πατριώτη, ἐνῶ ὁ τόσο γνώριμος σ' αὐτὸν κρότος ἀπὸ τὶς ὁμοβροντίες τῶν πυροβόλων ἤρθε νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὴν ἀδάμαστη ψυχὴ του στοῦ ἀτέλειωτο ταξίδι τῆς στὴν αἰωνιότητα.

Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἐπαληθεύτηκε πλήρως ὁ μῦθος τοῦ Πέρση γιὰ τὴν Κόλαση καὶ τὸν Παράδεισο. **Ἡ** εἰκόνα ὅσων τὸν ἀποχαιρετοῦσαν ἦταν ἀλάθητο σημάδι, ὅτι ὁ Στρατηγὸς βρισκόταν ἤδη ἐκεῖ ὅπου «πάντες οἱ Ἅγιοι ἀναπαύονται».

Ἡ Θεόδωρος Κολοκοτρῶνης πέθανε, μὰ ἡ προσφορὰ τῆς ἡρωϊκῆς του Οἰκογένειας συνεχίσθηκε. Δὲν ἦταν μόνο ὁ ἔγγονός του ὁ Ταγματάρχης Κολοκοτρῶνης ποὺ ἔπεσε ἡρωϊκὰ στὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸ Πόλεμο, τὸ 1913 στὴν Ἄνω Τζουμαγιά. Πολλοὶ ἀπόγονοί του τήρησαν εὐλαβικὰ τὴν παράδοση, δίνοντας τὸ παρὸν σὲ κάθε Ἀγώνα τοῦ ἔθνους μας μέχρι σχεδὸν στὶς μέρες μας. **Τ**ελευταῖοι ἐπιζώντες σήμερα εἶναι οἱ δισέγγονοι τῆς ἐγγονῆς τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη ἀπὸ τὸν υἱὸ τοῦ Γενναῖο, ἀπόστρατοι Ναύαρχοι Ἰωάννης (Ντάννης) Θεοφανίδης ὁ γνωστὸς βατραχάνθρωπος, ὁ Νικόλαος Στάης καὶ ὁ Πλοίαρχος ἐ.ἀ. Δημοσθένης Ἰωαννίδης.

Ἡ «μοῖρα» θέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ παράδοση τὴν πορεία της στοῦ Ναυτικὸ, καθὼς ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ ξεκίνησε τὰ πρῶτα του κατορθώματα ἀπὸ τὴν θάλασσα. **Αὐ**τὸ πολὺ λίγοι τὸ γνωρίζουν! **Μ**ὰ εἶναι ἀλήθεια τὸ ὅτι τὴν ἡρωϊκὴ του καριέρα ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Παλιγγενεσίας τὴν εἶχε ξεκινήσει σὰν Κυβερνήτης στοῦ Καταδρομικὸ Πλοῖο «Ἅγιος Γεώργιος», ἐνῶ τὰ πρῶτα μεγάλα του κατορθώματα τὰ πραγματοποιοῦσε σὰν Διοικητὴς Μοίρας Καταδρομικῶν στὸν πρῶτο Ἑλληνικὸ Στόλο, στὰ «μαῦρα καράβια» μὲ Ἀρχηγὸ τὸν Γιάννη Σταθά. **Αὐ**τὴ ὅμως εἶναι μιὰ ἄλλη πολὺ παράξενη ἀλλὰ καὶ ἡρωϊκὴ Ἱστορία, ποὺ θὰ τὴν ποῦμε ὅταν θὰ ἔρθει ἡ ὥρα της. □

(*) Περιοδ. «Ἀλιεύς», ἀριθμ. τεύχους 285/Ἰανουάριος - Μάρτιος 2017, σελ. 1-5. Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ Στυλιανοῦ Πολίτη, στὴν «Ἐλευθερὴ Ζώνη», 4.2.2017. «Οἱ τελευταῖες Ἡμέρες τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη». • Ἐπιμ. ἡμετ.